

בְּרִיךְ הוּא, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי. וְהִיא תַּחֲתֵי דְרָגָא דִּיעֲקֹב
 דְּקָאִים עָלָהּ. וְאַחֲסִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּגִין
 רַחֲמֵימוּתָא דְלַהוֹן, לְדִירָא עֲמַהוֹן, וּלְדַבְּרָא לַהוֹן, וּלְאַגְנָא
 לַהוֹן מִכְּלָא, וְאֶקְרִי אֶרֶץ חַיִּים.

תָּא חֲזִי, אָסִיר לִיה לְבַר נָשׁ, לְאַסְתַּכְּלָא בְּאַתְרֵי דְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא מָאִים בֵּיה, וּרְחִיקָא בֵּיה נַפְשִׁיה. וּמַה בְּמַה
 דְּרַחֲמִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָסִיר לְאַסְתַּכְּלָא בֵּיה, בְּמַה
 דְּרַחֲמִיק עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. דְּתָא חֲזִי, אָסִיר לִיה לְבַר
 נָשׁ לְאַסְתַּכְּלָא בְּקֶשֶׁת, בְּגִין דְּאִיהוּ חִיזוּ דְדִיוֹקְנָא עֲלָאָה.
 אָסִיר לִיה לְבַר נָשׁ לְאַסְתַּכְּלָא בְּאַתְרֵי קִיּוּמָא דִּילִיָּה, בְּגִין
 דְּהוּא רְמִיזוּ לְצַדִּיקָא דְעֵלְמָא. אָסִיר לִיה לְבַר נָשׁ
 לְאַסְתַּכְּלָא, בְּאַצְבָּעוֹן דְּכַהֲנִי, בְּשַׁעֲתָא דְפָרְסִי יַדֵּיהוּ,
 בְּגִין דְּתַמְזַן שְׂרִיא יְקָרָא דְמַלְכָּא עֲלָאָה. וּמַה בְּאַתְרֵי
 קְדִישָׁא עֲלָאָה אָסִיר ^(דף פ"ד ע"ב) לְאַסְתַּכְּלָא, בְּאַתְרֵי מְסֻבָּא
 רַחֲמִיקָא לָא כָּל שְׁכֹן. בְּגִינֵי כַּךְ, אַל תַּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וּמַה לְאַסְתַּכְּלָא בְּהוֹן אָסִיר, לְמַפְלַח לַהוֹ,
 אוּ לְמַעַבְדַּד לַהוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וּבְגִינֵי כַּךְ, אַל תַּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים. הֲכָא אַתָּא לְאַזְהָרָא
 לַהוֹ לְיִשְׂרָאֵל כְּקַדְמִיתָא. לְקַבִּיל ^(שמות ב) לָא יְהִיָּה
 לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי. וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לָא תַעֲשׂוּ לָכֶם,
 לְקַבִּיל לָא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל אֲנִי יי' אֱלֹהֵיכֶם. לְקַבִּיל אֲנֹכִי

יְי' אֱלֹהֶיךָ, אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ. לְקַבֵּל כַּפַּד אֶת אָבִיךָ
וְאֶת אִמְךָ. וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
לְקַדְּשׁוֹ. לֹא תִשָּׁבְעוּ בְשֵׁמִי לְשָׁקֵר. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְי'
אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא. לֹא תִגְנוּבוּ, לֹא תִגְנוּב. וְלֹא תִכְחָשׁוּ, וְלֹא
תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ. לֹא תַעֲנֶה בְרַעַךְ עַד שָׁקֵר. מוֹת
יוֹמַת הַנוֹאֵף וְהַנוֹאֶפֶת, לֹא תִנְאָף. לֹא תַעֲמוּד עַל דַּם
רַעַךְ, לֹא תִרְצַח. וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְעַל דָּא כָּלְלָא
דְּאוֹרֵייתָא, בְּפִרְשְׁתָּא דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִינָא, בְּקַדְמֵיתָא, אָנְכִי יְי' אֱלֹהֶיךָ. זְכוֹר אֶת
יוֹם הַשַּׁבָּת. לֹא תִשָּׂא. לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאָף. לֹא
תִגְנוּב. בְּלִישְׁנָא יַחֲדָאִי. וְהִכָּא, אָנִי יְי' אֱלֹהֵיכֶם. אִישׁ
אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. אַל תִּפְנוּ אֶל
הָאֱלִילִים. בְּלִישְׁנָא דְסַגִּיאִין. אֶלָּא תָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְהוּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂכִיחִין בְּעֵלְמָא, לָא אֲשַׁתְּכַחוּ קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּלִבָּא חַד, וּבְרַעוּתָא חַדָּא, כְּמָה בְּהָהוּא יוֹמָא
דְּקִימוּ בְטוֹרָא דְסִינַי. וְעַל דָּא כָּלְלָא אֲתַמַּר בְּלִשׁוֹן
יַחֲדָאִי. לְבַתַּר בְּלִישְׁנָא דְסַגִּיאִין, דְּהָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ כָּל
כַּךְ בְּהָהוּא רַעוּתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָוָה אָזִיל לְמַחְמֵי לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
לְקוֹנִיָּא חָמוּי, וְהוּוּ עַמִּיָּה רַבִּי חֲזִינָא וְרַבִּי יוֹסִי, כַּד
מָטוּ חַד בֵּי חַקְל, יִתְבוּ תַּחֲת אֵילָנָא חַדָּא. אָמַר רַבִּי

אֶלְעָזָר, כָּל חַד לַיּוֹמָא מְלָה דְאֹרִייתָא. פִּתַּח רַבִּי אֶלְעָזָר
 וְאָמַר, (הושע יג) וְאַנְכִי יי' אֱלֹהֶיךָ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם וְאֱלֹהִים
 זֹולְתִי לֹא תִדְעֵ. לֹא כְּתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם,
 אֲלֵא אַנְכִי יי' אֱלֹהֶיךָ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם, וְכִי מֵאָרֶץ מִצְרַיִם
 הָיָה לְהוֹ מִלְכָּא, וְלֹא מִקְדַּמַּת דְּנָא, וְהָא כְּתִיב (בראשית לה)
 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו הֲסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר
 בְּתוֹכְכֶם. וְכְתִיב (בראשית לה) וַנְּקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית אֵל, וְאֵת
 אֲמַרְת מֵאָרֶץ מִצְרַיִם.

אֲלֵא, מִן יוֹמָא דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֵלְמָא, לֹא אֲשֶׁתְּמוּדְעוּ
 יִקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בַּר בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם,
 דְהוּוּ בֵּתְהוּא פּוּלְחָנָא קִשְׂיָא, וְצוּוחוּ לְקַבְלֵיהָ, וְלֹא
 אֲשֶׁתְּנֹו מְנִימוּסָא דְלֵהוּן לְעֵלְמִין. וְתַמָּן אֲתַבְּחִינוּ
 אֲבֵהֲתָנָא, כְּדֵהָבָא מִגּוֹ שְׁפִכָּה. (ס"א כַּפְתּוּרָא דְדֵהָבָא מִגּוֹ טַפְסָא)
 וְעוּד, דְהוּוּ חֲמָאן בְּכָל יוֹמָא, כַּמָּה חֲרָשִׁין, כַּמָּה זִינִין
 בִּישִׁין, לְאַטְעָאָה לֹון לְבַנֵּי נְשָׂא, וְלֹא סְטוּ מֵאַרְחָא
 לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְאַף עַל גַּב דְלֹא הוּוּ יַדְעִי כָּל כַּף
 בִּיקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲלֵא הוּוּ אֲזֵלִין בְּתַר נִימוּסֵי
 אֲבֵהֲתָהוּן.

וְלַבְתַּר, חָמוּ כַּמָּה נְסִין, וְכַמָּה גְבוּרָאן, וְנִטְל לֹון
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפּוּלְחָנֵיהָ. וּבְגִין דְכֻלְהוּ
 חָמוּ כַּמָּה נְסִין וְאֲתִין בְּעֵינֵיהוּן, וְכָל אֵינּוּן אֲתִין וּגְבוּרָן.

אָמַר וְאָנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. דְּתַמָּן הָיָה
 בְּאַתְגְּלִיּא יִקְרָא דִּילִיה. וְאַתְגְּלִי עֲלֵייהוּ עַל יַמָּא, וְחָמוּ
 זִיו יִקְרָא עֲלָאָה דִּילִיה אַפִּין בְּאַפִּין. דְּלֹא תִימְרוּן אֱלֹהָא
 אַחֲרָא הוּא דְמַלְיִל עֲמָנָא, אֱלֹא אָנָּא הוּא דְחֻמִּיתוּן
 בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם, אָנָּא הוּא דְקַטְלָנָא סְנַאיכוּן בְּאַרְעָא
 דְמִצְרַיִם. אָנָּא הוּא דְעַבְדָּנָא כָּל אֵינּוּן עֶשֶׂר מְחָאן
 בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם. וּבְגִינֵי כֶּךָ, וְאֱלֹהִים זִוְלָתִי לֹא תִדְעַ,
 דְּלֹא תִימָא דְאַחֲרָא הוּא, אֱלֹא אָנָּא הוּא כְּלָא.

תּוּ פִתְחָ, (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזוּל לֹא
 תִּלְיִן פְּעוּלַת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד בִּקְרָ. לֹא תִלְיִן פְּעוּלַת
 שְׂכִיר אֲמַאי. אֱלֹא מְקָרָא אַחֲרָא אֲשֶׁתַּמַּע, דְּכִתְיִב, (דברים
 כד) בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבֵּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא
 וְאַלְיוֹ הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ. לֹא תִבֵּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ,
 אֲזִדְהָר דְּלֹא תִתְכַנַּשׁ בְּגִינּוּי מַעְלָמָא, עַד לֹא יִמְטִי זְמַנְךָ
 לְאַתְכַּנְשָׂא. כִּמָּה דְאַתְ אָמַר, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף
 הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'. מִהֲכָא אֲוִלִּיפְנָא מְלָה אַחֲרָא, מֵאַן דְּאַשְׁלִים
 לְנַפְשָׁא דְמִסְכְּנָא. אֲפִילוּ (דף פ"ה ע"א) דְמָטוּ יוֹמוּי לְאַסְתִּלְקָא
 מַעְלָמָא, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשִׁלִּים לְנַפְשִׁיהָ, וְיִהְיֵב לִיהָ
 חַיִּין יִתִּיר.

לֹא תִלְיִן פְּעוּלַת שְׂכִיר, תָּא חֲזִי, מֵאַן דְּנָטִיל אַגְרָא
 דְמִסְכְּנָא, כְּאִילוּ נָטִיל נַפְשִׁיהָ, וְדַאנְשִׁי בֵּיתִיהָ. הוּא

אֲזַעַר נִפְשֵׁיהוּ, קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַעִיר יוֹמוֹי, וְאֲזַעַר
 נִפְשֵׁיהוּ, מִהֵוּא עַלְמָא. דְּהָא כָּל אֵינּוֹן הֶבְלִים דְּנִפְקִי
 מִפּוּמִיָּה, כָּל הֵוּא יוֹמָא, כְּלָהוּ סִלְקִין קַמִּיָּה דְּקוֹדֶשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, וְקִיִּימִין קַמִּיָּה, לְבַתַּר סִלְקָא נִפְשֵׁיהוּ,
 וְנִפְשֵׁיהוּ דְּאֲנָשִׁי בֵּיתִיהוּ, וְקִיִּימִין, בְּאֵינּוֹן הֶבְלִים
 דְּפּוּמִיָּה. וְכִדִּין, אֲפִילוּ אֲתַגְזֹר עַל הֵוּא בַּר נָשׁ כַּמָּה
 יוֹמִין, וְכַמָּה טָבָאן, כְּלָהוּ מִתְעַקְרָאן מִנִּיָּה, וּמִסְתַּלְקִי
 מִנִּיָּה.

וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְּנִפְשָׁא דִּילִיָּה לָא סִלְקָא לְעֵילָא, וְהֵיִינוּ
 דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא, רַחֲמָנָא לְשׁוּבֵינוּ מִנִּיָּהוּ,
 וּמַעְלָבוֹנִיָּהוּ. וְאוֹקְמוּהָ אֲפִילוּ עָשִׂיר הוּא, וְאֵלִיו הוּא
 נוֹשָׂא אֶת נִפְשׁוֹ דִּיִּיקָא, אֲפִילוּ מִכָּל בַּר נָשׁ נָמִי, וְכָל
 שְׂכֵן מִסְכְּנָא. וְהֵיִינוּ דְּהוּוּ רַב הַמְנוּנָא עָבִיד, כַּד הוּוּ
 הֵוּא אַגְרִי מִסְתַּלְק מִעַבְדֵּיתִיהּ, הוּוּ יְהִיב לִיָּה אַגְרִיָּה,
 וְאָמַר לִיָּה, טוּל נִפְשָׁךְ דְּאִפְקִידַת בִּידָאי, טוּל פְּקֻדוֹנָךְ.
 וְאֲפִילוּ אָמַר יְהִי בִידָךְ, דְּאֲנָא ^(ל) בְּעֵינָא לְסִלְקָא
 אַגְרִי. לָא הוּוּ בְּעֵי. אָמַר פְּקֻדוֹנָא דְּגוּפָךְ, לָא
 אֲתַחֲזִי לְאֲתַפְקֹדָא בִּידָי, כָּל שְׂכֵן פְּקֻדוֹנָא דְּנִפְשָׁא. דְּהָא
 פְּקֻדוֹנָא דְּנִפְשָׁא לָא אֲתִיָּהִיבַת, אֵלָא לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא. דְּכַתִּיב, ^(תהלים לא) בִּידָךְ אִפְקִיד רוּחִי, אָמַר רַבִּי
 חִיָּיא, וּבִידָא דְּאַחֲרָא שְׂאֲרִי. אָמַר לִיָּה, אֲפִילוּ בִּידֵיהּ,
 בַּתַּר דִּיָּהִיב.

כְּתִיב לֹא תִלִּין פְּעוּלַת שְׂכִיר, וְכִתִּיב וְלֹא תִבֵּא עָלָיו
הַשֶּׁמֶשׁ. אֲלֵא הָא אֹקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזִי לִית לָךְ
יּוֹמָא וְיוֹמָא, דְּלֹא שִׁלְטָא בֵּיהּ יּוֹמָא עֲלָאָה אֲחָרָא. וְאִי
אִיהוּ לֹא יְהִיב לִיהּ נַפְשָׁא דִּילִיהּ בְּהַהוּא יּוֹמָא, כְּמֵאן
דְּפָגִים לְהַהוּא יּוֹמָא עֲלָאָה. וּבְגִינֵי כֶּךָ בִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ,
וְלֹא תִבֵּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. וְהָא דְּאֲתַמַּר לֹא תִלִּין, בְּגִין
דְּנַפְשִׁיהּ לֹא סָלִיק, וְסָלִיק הַהוּא נַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא,
וְדֹאנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיהּ, (ויקרא יט) לֹא תִקְלַל
חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר וְגו', הֵאִי קָרָא כְּמִשְׁמָעוֹ. אֲבָל
פְּרֻשְׁתָּא דָּא, כֹּלָא אֹלִיפְנָא מֵינְהּ מְלִין אֲחָרְנִין, וְכֹלְהוּ
תִּלְיִין דָּא בְּדָא. תָּא חֲזִי, מֵאן דְּלֵיִט לְחַבְרִיהּ, וְאִיהוּ
קַמִּיָּהּ, וְאַכְסִינָהּ לִיהּ, כְּאֵלוֹ אוֹשִׁיד דְּמִיָּהּ, וְהָא אֹקְמִנָּא.
וְהֵאִי קָרָא, דְּלָאוּ חַבְרִיהּ עִמִּיהּ, וְהוּא לֵיִט לִיהּ, הַהִיא
מְלָה סְלָקָא.

דְּלִית לָךְ מְלָה וּמְלָה דְּנַפִּיק מִפּוּמִיָּהּ, דְּלֹא אִית לִיהּ
קָלָא, הַהוּא קָלָא סָלִיק לְעֵילָא, וְכִמָּה קַסְטְרִין
מִתְחַבְּרִין עִמִּיהּ דְּהַהוּא קָלָא, עַד דְּסִלְקָא וְאֲתַעַר אֲתַר
דְּתַהוּמָא רַבָּא, כְּמָה דְּאֹקְמוּהָ וְכִמָּה מִתְעַרִּין עָלֶיהּ
דְּהַהוּא בַר נָשׁ. וְוִי לְמֵאן דְּאֲפִיק מְלָה בִּישָׁא מִפּוּמִיָּהּ,
וְהָא אֹקְמוּהָ.

וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, כְּמִשְׁמְעוֹ. וְאוּקְמוּהָ, בְּמֵאן
 דְּגָרִים לְאַחֲרָא לְמַחֲטִי. וְכֵן מֵאן דְּמַחֲטִי לְבְרִיָּה
 רַבָּא. וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן וְגו', בְּמֵאן דְּלֹא מָטָא לְהוֹרָאָה
 וְאוּרִי, (בְּמָה דְּאֵת אֲמֵר) דְּכֻתִּיב, (מִשְׁלִי ז) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפְּלִיָּה
 וְעֲצוּמִים כָּל הַרוּגִיָּה. וְהֵאֵי אֲעֵבֵר, מִשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לֹא
 תִתֵּן מִכְשׁוֹל, בְּגִין דְּאִכְשִׁיל לִיָּה לְחַבְרִיָּה לְעֵלְמָא דְּאֵתִי.
 דְּתַנְיֵן מֵאן דְּאֵזִיל בְּאוֹרַח מִיִּשְׂר בְּאוּרִיָּתָא, וּמֵאן
 דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוּרִיָּתָא פְּדֻקָּא יָאוּת, אֵית לִיָּה
 חוּלְקָא טְבָא תְּדִיר לְעֵלְמָא דְּאֵתִי. דְּהֵהִיא מְלָה דְּאוּרִיָּתָא
 דְּאִפִּיק מִפּוּמִיָּה, אֲזֵלָא וְשִׂאטָא בְּעֵלְמָא, וְסִלְקָא לְעֵילָא.
 וְכַמָּה עֵלְאִין קְדִישִׁין מִתְחַבְּרָאן בְּהֵהִיא מְלָה, וְסִלְקָא
 בְּאוֹרַח מִיִּשְׂר, וְאֵתְעֵטֵר בְּעֵטְרָא קְדִישָׁא, וְאִסְתַּחֲי בְּנִהְרָא
 דְּעֵלְמָא דְּאֵתִי, דְּנִגִּיד וְנִפִּיק מֵעֵדוֹן, וְאֵתְקַבַּל בֵּיהּ,
 וְאִשְׁתַּאֲב בְּגוּיָּה, וְאֵתְעַנַּג (ס"א וְאֵתְנַטַּע) סוּחְרַנְיָה דְּהֵהוּא
 נִהְרָא, אֵילְנָא עֵלְאָה. וְכַדִּין נִגִּיד וְנִפִּיק נִהְרָא עֵלְאָה
 וְאֵתְעֵטֵר בֵּיהּ בְּהֵהוּא בַּר נַשׁ כָּל יוֹמָא, כְּמָה דְּאֵתְמַר. (יתרו

נ"ז ע"א).

וּמֵאן דְּלַעֲי (נ"א דְּיִלְיִף) בְּאוּרִיָּתָא, וְלֹא אִשְׁתַּדַּל בַּהּ בְּאוֹרַח
 קְשׁוּט, (דף פ"ה ע"ב) וּבְאוֹרַח מִיִּשְׂר. הֵהוּא מְלָה סִלְקָא,
 וְסִטִּי אוֹרְחִין, וְלִית מֵאן דְּיִתְחַבֵּר בַּהּ, וְכֻלָּא דְּחִיִּין לָהּ
 לְבַר, וְאֵזִיל וְשִׂאט בְּעֵלְמָא וְלֹא יִשְׁכַּח אֲתֵר. מֵאן גָּרִים

לִיָּה הָאִי. תְּהוּא דְסֵאֲטִי לִיָּה מֵאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא
 דְכְּתִיב וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. וּבְגִינִי כֹךְ כְּתִיב,
 וַיֵּרֶאֶת מֵאַלְהֵיךָ אֲנִי יי'.

וּמֵאֵן דְּתִיאֻבְתִּיהָ לְמַלְעֵי בְּאוּרֵיִתָּא, וְלֹא אֲשַׁכַּח מֵאֵן
 דְּיוֹלִיף לִיָּה, וְהוּא בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְּאוּרֵיִתָּא, לְעֵי
 בָּהּ, וּמַגְמָגָם בָּהּ, בְּגַמְגוּמָא דְּלֹא יִדְעַ. כָּל מְלָה וּמְלָה
 סְלֵקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּתַהֲיָא מְלָה, וְקַבִּיל לָהּ,
 וְנִטַּע לָהּ סַחְרָנִיָּה דְּתַהוּא נַחְלָא, וְאַתְעַבִּידוּ מֵאֲלִין מְלִין
 אֵילָנִין רַבְרַבִּין, וְאַקְרוּן עַרְבֵי נַחַל, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,
 בְּאַהֲבַתָּה תִשְׁגָּה תַמִּיד. (משלי ה)

וְדוּד מִלְכָּא אָמַר, (תהלים פו) הוֹרְנִי יי' דְּרַכְּךָ אֶהְלֵךְ
 בְּאַמְתְּךָ. וְכְּתִיב (תהלים כז) וּנְחַנֵּי בְּאַרְחַ מִיִּשׁוּר לְמַעַן
 שׁוֹרְרִי. זַכָּאִין אֵינּוּן דְּיִדְעִין אוּרְחוּי דְּאוּרֵיִתָּא, וּמִשְׁתַּדְּלִי
 בָּהּ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוּן נִטְעִין אֵילָנִין דְּחִיִּין לְעֵילָא,
 דְּכֻלְהוּ אֲסוּוֹתָא. וּבְגִין כֹּךְ כְּתִיב, (מלאכי ב) תוֹרַת אֱמֶת
 הִיִּתָּה בְּפִיהוּ. וְכִי אֵיתַ תּוֹרָה דְּלֹא אֵיהִי אֱמֶת. אֵין כְּגוּוּנָא
 דְּאַמְרוּן, דְּאוּרֵי מֵאֵן דְּלֹא יִדְעַ, וְלֹא אֵיהוּ קְשׁוּט וְתַהוּא
 דְּאוּלִיף מְלָה מִינֵיהּ, אוּלִיף מְלָה דְּלֹא אֵיהוּ אֱמֶת.
 וּבְגִינִי כֹךְ כְּתִיב, תוֹרַת אֱמֶת הִיִּתָּה בְּפִיהוּ.

וְעַם כָּל דָּא, מְבַעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִילָף מְלִי דְּאוּרֵיִתָּא
 מְכַל בַּר נֶשׁ, אֲפִילוּ מִמָּאֵן דְּלֹא יִדְעַ. בְּגִין דְּעַל דָּא

יִתְעַר בְּאוֹרֵייתָא, וַיִּיתִי לְמִילָף מִמָּאן דִּידַע, וּלְבַתַּר
 אֲשַׁתְּכַח, דְּאָזִיל בְּהַ בְּאוֹרֵייתָא בְּאַרְחָ קְשׁוּט. תָּא חֲזִי,
 יִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ בְּעֵלְמָא בְּאוֹרֵייתָא וּפְקוּדוּי, אֲפִילוּ דְלֵא
 עֲבִיד לְשִׁמְהָ, דְּמִתּוּךְ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ בָּא לְשִׁמְהָ.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח קְרָא אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר, (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּ
 עוֹל בַּמִּשְׁפָּט וְגו'. לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט,
 כַּמִּשְׁמְעוּ. אֲבָל הָא אֲתַמַּר, דְּפַרְשֵׁתָא דָּא מְלִין עֲלֵאִין
 וַיִּקְרִין אִית בְּהַ בְּפְקוּדֵי אוֹרֵייתָא. הָאִי קְרָא מְסוּפִיָּה קָא
 מִשְׁמַע, דְּכְתִיב בְּצִדְקָא תִשְׁפּוּט עֲמִיתֶךָ. תָּא חֲזִי, תְּרִי
 דְּרַגִּין אִינוּן הָכָא: מִשְׁפָּט, וְצִדְקָא. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי.

אֵלֵא חַד רַחֲמִי, וְחַד דִּינָא, וְדָא אֲתַבְּסָם בְּדָא.
 כִּד אֲתַעַר צִדְקָא, דָּאִין דִּינָא לְכֻלָּא כַּחְדָּא, דְּלִית בֵּיה
 רַחֲמִי, וְלָאוּ וּוְתַרְנוּתָא. כִּד אֲתַעַר מִשְׁפָּט, אִית בֵּיה
 רַחֲמִי. יְכוּל יְהֵא כֻלָּא בַּמִּשְׁפָּט. אֲתָא קְרָא וְאָמַר, בְּצִדְקָא
 תִשְׁפּוּט עֲמִיתֶךָ. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּצִדְקָא לָאו דָּאִין לְדָא
 וְשָׁבִיק לְדָא, אֵלֵא כְּלָהוּ כַּחְדָּא בְּשִׁקוּלָא חְדָּא. כְּגוּוּנָא
 דָּא לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדַּר פְּנֵי גְדוּל, אֵלֵא כְּלָהוּ
 בְּשִׁקוּלָא חְדָּא, בְּצִדְקָא. יְכוּל יְהֵא כֻלָּא דִינָא בְּצִדְקָא
 בְּלַחֲדוּי. אֲתָא קְרָא וְאָמַר תִשְׁפּוּט, דְּבַעֲי לְחַבְרָא לְהוּ
 כַּחְדָּא, דְּלֵא יִשְׁתַּכַּח דָּא בְּלֵא דָּא, וְהָאִי שְׁלִימוּ דִינָא.
 וְכֻל כֶּךָ לְמַה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂכִיחַ תַּמָּן.

וּבְגִינֵי כַף בְּעֵי לְאִשְׁלָמָא דִּינָא. כְּגֻוּנָא דִּיאִהוּ עֲבִיד
 לְתַתָּא, כְּגֻוּנָא דִּילִיָּה מִמֶּשׁ עֲבִיד לְעֵילָא. וְתָא חֲזִי,
 קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂוִי פּוּרְסֵיָא דִּדִּינָא, בְּשַׁעְתָּא דִּדִּינֵי
 יַתְבִּין, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים ט) כּוֹנֵן לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ.
 וּמִתְמָן אֲתַתְקֵן פּוּרְסֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וּמֵאֵן אִיהוּ
 כּוּרְסֵיהּ. אֲלִין אִינוּן צְדָק וּמִשְׁפָּט. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (תהלים פט) צְדָק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֵאֶךָ. וּמֵאֵן דְּדָאִין דִּינָא,
 בְּעֵי לְמִדָּן (ס"א לְמִיתָב) בְּכוּרְסֵיהּ דְּמִלְכָּא. וְאִי פְּגִים חַד
 מִנֵּיָּהּ, כְּאֵלוּ פְּגִים לְכוּרְסֵיהּ דְּמִלְכָּא. וּכְדִין קוּדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא אֲסִתְלַק מִבִּינֵיָּהּ דִּדִּינֵי, וְלֹא קָאִים בְּדִינֵיָּהּ.
 וּמֵאִי אָמַר. (תהלים יב) עֲתָה אֶקְוֶם יְיָ וְגוֹ'. וְרוּחָא
 דְּקוּדְשָׁא אָמַר, (תהלים נז) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

רעיא מהימנא

(ויקרא יט) לֹא תִשָּׁנָא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ
 וְגוֹ'. פְּקוּדָא דָּא, לְאוּכְחָא לְהֵהוּא דְחֲטִי, לְמַחְזִי לִיה רְחִימוּ
 סְנִיא, דְרַחֲמִים לִיה, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַנֵּשׂ אִיהוּ. דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא כְּתִיב, (משלי ג) כִּי אֵת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יְיָ יוֹכִיחַ. וּכְמָה דְּקוּדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא עֲבִיד וְאוּכַח לְמֵאֵן דְרַחֲמִים לִיה, הֲכִי יוֹלִיף בְּרַגְשָׁא
 מֵהֵהוּא אֲרַחָא, וְיוֹכַח לְחֻבְרִיהּ. קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּמֵאִי אוּכַח
 לְבַר נֶשׁ. אוּכַח לִיה בְּרַחֲמֵי בְּסִתְרָא, אִי יִקְבַּל לִיה יָאוּת. וְאִי
 לֹא, אוּכַח לִיה בֵּין רְחִימוּי. אִי יִקְבַּל יָאוּת. וְאִי לֹא, אוּכַח לִיה

בְּאַתְנָלְיָא לְעִינֵיהוֹן דְּכָלָא. אִי יִקְבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו, שְׂרִי לִיה, וְלֹא אוֹכַח לִיה, וְשָׁבִיב (דף ט"ז ע"א) לִיה יִזִּיל וַיַּעֲבִיד רְעוּתִיה. בְּקַדְמִיתָא אוֹדַע לִיה בְּסִתְרָא, בְּגִין לְאוֹכַחַא לִיה, וְלֹא תִעָרָא לִיה, דְּלֹא יִגְדַע בֵּיה בַּר נֶשׁ. וְדָא אִיהוּ בִּינִיה לְבִינִיה. אִי מְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו, אוֹדַע לִיה בֵּין רְחִימוּי, בְּזִמְנָא דְכֹהֲנָא רַבָּא הָוָה בְּעֶלְמָא, יְהִיב לִיה מְרַעִין בְּעַרְסִיה, וְאַתּוּ רְחִימוּי דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיד הוּא, וְאוֹדַעִין לִיה, אִי אִית בֵּיה חוֹבָא דִּייתוּב מִיְהִי, וְלַעֲיִין בְּמִלְיָה. אִי מְקַבֵּל יָאוּת, וְאִי לָאו אוֹכַח לִיה בְּאַתְנָלְיָא, בְּמִמוּנִיה, בְּבִנוּי, דְּכָלָא מְלַחֲשָׁן עֲלִיה, וַיִּיתוּן לְגַבִּיה. אִי מְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו שְׂאִרֵי לִיה מְאַרְיָה לְמַעַבְד רְעוּתִיה, וְלֹא יִתְקִיף בֵּיה לְעֶלְמִין. בְּגוּוּנָא דָּא אַעֲטְרִיד לִיה לְאוֹכַחַא לְחֲבַרְיָה בְּקַדְמִיתָא בְּסִתְרָא. לְבַתַּר בֵּין רְחִימוּי. לְבַתַּר בְּאַתְנָלְיָא. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה יִשְׁבּוּק לִיה וַיַּעֲבִיד רְעוּתִיה.

וְעַל דָּא כְּתִיב הוֹכַח תּוֹכִיחַ. הוֹכַח: בְּסִתְרָא, דְּלֹא יִגְדַע בֵּיה בַּר נֶשׁ. תּוֹכִיחַ: בֵּין תְּבַרוּי וּרְחִימוּי. אֶת עֲמִיתְךָ: בְּאַתְנָלְיָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא תּוֹכִיחַ, אֶלָּא הוֹכַח. תּוּ הוֹכַח, אִי אִיהוּ בַּר נֶשׁ דִּיכְסוּף, לָא יִימָא לִיה וְלֹא יוֹכִיחַ לִיה אֶפִּילוּ בְּסִתְרָא, אֶלָּא יִימָא קַמִּיה, בְּכָאן דְּמִשְׁתַּעֵי בְּמַלְיָן אַחֲרָנִין. וּבְגוּ אֵינּוּן מַלְיָן, יְדַכַּר מֵאן דְּעָבַד הַהוּא חוֹבָא הוּא כְּד וְכַד, בְּגִין דְּאִיהוּ יָדַע בְּגַרְמִיה, וַיִּשְׁתַּבֵּיך מַה הוּא חוֹבָא. וְעַל דָּא הוֹכַח. וְאִם לָאו, תּוֹכִיחַ. וְלְבַתַּר אֶת עֲמִיתְךָ בְּאַתְנָלְיָא. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה וְלֹא תִשָּׂא עֲלִיו חֲטָא.

דְּבַר אַחַר וְלֹא תִשָּׂא עֲלִיו חֲטָא, דְּהָא בִּינּוּן דְּבַר נֶשׁ אוֹכַח לְחֲבַרְיָה, וְאוֹדַמֵּן לְאוֹכַחַא לִיה בְּאַתְנָלְיָא, לָא יִסְלַק קַמִּיה הַהוּא חוֹבָה דְּעָבִיד, דְּאָסִיר לִיה וְדָא, אֶלָּא יִימָא סְתָם, וְלֹא

יִסְלַק עָלָיו הַהוּא חוֹבָא בְּאַתְנַגְלִיָּא, וְלֹא יִרְשִׁים עָלָיו חוֹבָא,
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל יְקָרָא דְּבֵר נָשׁ, אֲפִילוּ בְּחַיִּיבֵיא. (ע"ב

רעיא מהימנא) (פקודא ח"י לברכא ליה לקודשא בריך הוא וכו' ר"ע ע"ב)

פֶּתַח וְאָמַר, וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְגו'. וַיְהִי קוֹל
 הַשּׁוֹפָר, הֵכָא אֲתַפְּלִיגוּ סַפְרֵי קְדָמָאֵי וְכו', עַד
 דָּאתוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה, וְאוּדוּ לִיה לְרַבִּי אַחָא. (אמר

המגיה מצאתי כתוב כאן זה המאמר ויען שכבר הודפס פרשת ויקרא דף ו' ע"ב שורה כ"ב

ומסיים בדף ח' ע"א שורה כ"ו, לא רציתי להדפיסו פעם שנית)

קָמוּ, עַד דִּהּוּוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא תִלְךְ רַכִּיל
 בְּעַמֶּךָ לֹא תִשָּׂא אֶת אַחֶיךָ לֹא תִקּוּם וְלֹא תִטּוֹר.
 הָא אֻקְיָמְנָא לֹון, וְכִלְהוּ אֲתַעְרוּ עָלֵיהוּ חֲבַרְיָא, אֲבַל
 גִּימָא מְלָה בְּפַרְשָׁתָא דָּא, כְּתִיב, אֶת חֻקוֹתֵי תִשְׁמוּרוּ
 בְּהַמֶּתֶךָ לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגַד
 כְּלָאִים שַׁעֲטָנֹו לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.

פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה מג) אַתֶּם עַדֵּי נָאִם יִי' וְעַבְדֵּי
 אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לְמַעַן תִּדְעוּ וְתִאֱמִינּוּ וְגו'. אַתֶּם עַדֵּי,
 אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל. וְתַנִּינּוּ, אֵלִין אֵינּוֹן שְׁמִיא וְאַרְעָא,
 דְּכַתִּיב (דברים ל) הָעִידוֹתֵי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת
 הָאָרֶץ. אֲבַל יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן סְהַדִּין אֵלִין עַל אֵלִין, וְשְׁמִיא
 וְאַרְעָא וְכִלְא, סְהַדִּין עָלֵיהוּ. וְעַבְדֵּי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי, דָּא
 יַעֲקֹב, דְּכַתִּיב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדֵּי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

בְּךָ אֶתְפָּאֵר, וּכְתִיב, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב.
וְאִית דְּאִמְרֵי דָא דְּוֹד עַבְדֵי אֲקָרִי, דְּכְתִיב, (ישעיה לו)
לְמַעַנִי וּלְמַעַן דְּוֹד עַבְדֵי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי, דָּא דְּוֹד עֲלָאָה.
לְמַעַן תִּדְעוּ וְתִאֲמִינוּ לִי וְתִבְיִנוּ כִּי אֲנִי הוּא. מֵאִי כִּי אֲנִי
הוּא. דְּאֶתְרַעִיתִי בְּהוּא דְּוֹד, וּבְהוּא יַעֲקֹב.
אֲנָא, הוּא מִמָּשׁ. לְפָנֵי לֹא נּוּצַר אֵל, דְּתַנִּינָן, קָרָא
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵל, דְּכְתִיב, (בראשית לג) וַיִּקְרָא
לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב אֵל.
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, לְפָנֵי לֹא נּוּצַר אֵל וְאַחֲרֵי לֹא יְהִיָּה.
וּבְגִין כֶּף, אֲנִי הוּא. כִּלְא כְּמָה דְּאֶתְמַר. וְאַחֲרֵי לֹא יְהִיָּה,
דְּהָא דְּוֹד הַכִּי אֲקָרִי, וְלֹאֵו אִית בְּתַרְיָה אֲחֵרָא.
תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, אֶתְקִין כֹּל
מְלָה וּמְלָה, כֹּל חַד וְחַד בְּסִטְרוּי. וּמִנֵּי עֲלֵייהוּ חֵילִין
עֲלָאִין. וְלִית לֶךְ אֲפִילוּ עֲשָׂבָא זַעִירָא בְּאַרְעָא, דְּלִית
לֵיה חֵילָא עֲלָאָה לְעֵילָא. וְכֹל מַה דְּעַבְדִּין בְּכֹל חַד וְחַד,
(תרי נוסחי) וְכֹל מַה דְּכֹל חַד וְחַד עָבִיד, כִּלְא הוּא בְּתַקִּיפּוּ
דְּתַהִיא חֵילָא עֲלָאָה, דְּמִמְנָא עֲלִיָּה לְעֵילָא. וְכִלְהוּ נְמוּסִין
גְּזִירִין מְדִינָא, עַל דִּינָא נְטֻלִין, וְעַל דִּינָא קִימִין. לִית
מֵאן דְּנִפְיָק (דף פ"ו ע"ב) מִן קִיּוּמִיָּה לְבַר.
וְכִלְהוּ מְמָנָן, מִן יוּמָא דְּאֶתְבְּרִי עֲלֵמָא, מִתְּפַקְדָּן
שְׁלִטוּנִין עַל כֹּל מְלָה וּמְלָה. וְכִלְהוּ נְטֻלִין עַל

נִימוּסָא אַחְרָא עֲלָאָה, דְּנִטְלִין כָּל חַד וְחַד. כְּמָה דְכָתִיב,
 (משלי לא) וּתְקַם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרְף לְבֵיתָהּ וְחִק
 לְנַעֲרוֹתֶיהָ. כִּיּוֹן דְּנִטְלִין הֵהוּא חִק, כְּלָהּוּ אֶקְרוּן חֻקוֹת,
 וְהֵהוּא חִק דְּאֲתִיְהִיב לָהּ, מִן שְׁמִיָּא קָא אֲתִי, וְכַדִּין
 אֲתֶקְרוּן חֻקוֹת שְׁמִים. וּמְנַלְן דְּמִן שְׁמִים קָא אֲתִיין.
 דְכָתִיב (תהלים פא) כִּי חִק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, אֶת חֻקוֹתֵי תִשְׁמוּרוֹ בְּגִין דְּכָל חַד וְחַד
 מְמַנָּא עַל מְלָה יְדִיעָא בְּעֵלְמָא, בְּהֵהוּא חִק. בְּגִין
 כִּף אֶסִיר לְמַחְלָף זִינִין, וְלֹאֲעֵלָא זִינָא בְּזִינָא אַחְרָא. בְּגִין
 דְּאֶעְקֹר לְכָל חֵילָא וְחֵילָא מֵאֲתִרִיָּהּ, (אכחיש פּמְלִיאָא שֶׁל מַעְלָה)
 וְאֶכְחִישׁ פּוּמְבִי דְּמִלְכָּא.

כְּלָאִים, מֵהוּ כְּלָאִים. כְּמָאן דִּיהִיב אַחְרָא בְּבִי מִטְרָא,
 כְּמָה דְּאֵת אֶמֶר (ירמיה לו) אֶל בֵּית הַכְּלָא, בְּגִין
 דְּלֹא לְמַעַבְד מִיְדֵי. כְּלָאִים: מְנִיעוֹתָא, דְּמִנַּע לְכָל אִינוּן
 חֵילִין מְעַבִּידְתָּא דְּלֵהוֹן. כְּלָאִים: עֲרַבּוּבִיא, דְּעַבִּיד
 עֲרַבּוּבִיא בְּחֵילָא דְּלַעִילָא, וְאֶכְחִישׁ פּוּמְבִי דְּמִלְכָּא, כְּמָה
 דְּאֶתְמַר, (ובגין כף) וּבְגַד כְּלָאִים שַׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (בראשית ב) וַיַּעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל
 מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. וְהָא אֶתְמַר,
 דְּשָׁנִי פְקוּדוֹי דְּמִלְכָּא, וְאֶחְלָף עֵץ חַיִּים, דְּבִיָּה אֲשֶׁתְּלִים
 כְּלָא, וְבִיָּה תִלְיָא מְהִימְנוֹתָא, וְאֶתְדַבֵּק בְּאַתְרַּא אַחְרָא.

וְהָא תַּנְיִנָּן, בְּכֻלָּא בְּעֵי בַר נָשׁ לְאַחֲזָא עוּבְדָא פְּגוּוּנָא
 דְּלַעֲיָלָא, וּלְמַעְבַּד עוּבְדָא כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ. וְאִי אֲשַׁתְּנִי
 בְּמִלָּה אַחְרָא, הוּא אֲנַגִּיד עָלֶיהָ לְשַׁרְיָא בֵּיהּ מְלָה אַחְרָא
 דְּלֵא אַצְטְרִיךְ.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אַחֲזִי עוּבְדָא לְתַתָּא בְּאַרְח
 מִיֶּשֶׁר, כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ, נְגִיד וְנַפְיָא וְשַׁרְיָא עֲלוּי
 רוּחַ קְדִישָׁא עֲלָאָה. וּבְשַׁעְתָּא דְּאִיהוּ אַחֲזִי עוּבְדָא לְתַתָּא
 בְּאַרְחָא עֲקִימָא, דְּלִית אִיהוּ אֹרַח מִיֶּשֶׁר, כְּדִין נְגִיד
 וְנַפְיָא וְשַׁרְיָא עֲלוּי רוּחַ אַחְרָא, דְּלֵא אַצְטְרִיךְ, דְּסֻטִי לִיהּ
 לְבַר נָשׁ לְסֻטְר בִּישׁ. מֵאן מְשִׁיךְ עָלֶיהָ הֵהוּא רוּחָא. הוּי
 אֹמֵר, הֵהוּא עוּבְדָא דְּאַחֲזִי בְּסֻטְר אַחְרָא.

כְּתִיב (משלי לא) דְּרִשָּׁה צְמֹר וּפְשִׁתִּים. דְּרִשָּׁה, מֵהוּ דְּרִשָּׁה.
 דְּבַעֲיָא וְדַרְיֵשׁ עַל צְמֹר וּפְשִׁתִּים, מֵאן דְּמַחְבֵּר לֹון
 כְּחֻדָּא, וְאִי תִימָא בְּצִיצִית אֲמַאי שְׁרִי. הָא אוּקְמוּהָ. אֲבַל
 הֵתָם הוּא הֵהוּא לְבוּשָׁא בְּתַקוּנוּי, בְּאַשְׁלָמוֹת עוּבְדָא
 כְּדַקָּא חֲזִי.

(נ"א וְדָא) תוּ, דְּרִשָּׁה צְמֹר וּפְשִׁתִּים, לְמַעְבַּד נוּקְמָא בְּמֵאן
 דְּמַחְבֵּר לֹון כְּחֻדָּא. אֲבַל אִימַתִּי שְׁרִיא. בְּשַׁעְתָּא דְּאִיהוּ
 בְּאַשְׁלָמוֹתָא, דְּכְתִיב, וַתַּעַשׂ בְּחַפְּזָא כַּפִּיָהּ. וְצִיצִיתָא, הָא
 אוּקְמִנָּא דְּהֵתָם בְּהֵהוּא כְּלָלָא דְּשְׁלִימוֹתָא אֲשַׁתְּכַח, וְלֵא
 עֵבִיד מְדִי. אֲבַל בְּשַׁעְתָּא דְּלֵא אֲשַׁתְּכַח בְּשְׁלִימוֹתָא, מֵאן

דַּאֲתִי לְחַבְרָא לֹון פְּחָדָא, אַתְעַר עָלִיהּ רוּחָא דְלֹא
אַצְטְרִיךְ.

מַלְאָה דָּא מֵאן אוֹכַח. קִין וְהֶבֶל אוֹכַחן. דְּדָא אֲתִי מִסְטָרָא
חַד, וְדָא אֲתִי מִסְטָרָא אַחֲרָא. וּבְגִין כֶּךָ לֹא לְבַעֲי
לֹן לְחַבְרָא לֹון פְּחָדָא. (ס"א ל"ג מַלְאָה דָּא מֵאן אוֹכַח. קִין וְהֶבֶל אוֹכַחן)

וְקַרְבְּנָא דְקִין, אַתְרַחַק מִקְמִי קַרְבְּנָא דְהֶבֶל.
וְעַל דָּא וּבְגַד פְּלָאִים שְׁעֻטְנֹו לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. לֹא יַעֲלֶה
עָלֶיךָ סֶתֶם, לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ רוּחָא אַחֲרָא לְשִׁלְטָאָה
בְּךָ. וְאַצְטְרִיךְ לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַחֲזָאָה עוֹבְדָא דְכִשְׂרָא כְּמָה
דְיָאוּת, וּבְהַהוּא עוֹבְדָא שְׂרִיא עָלִיהּ רוּחַ קְדִישָׁא, רוּחַ
עֲלָאָה, לְאַתְקַדְשָׁא בֵיהּ, אַתָּא לְאַתְקַדְשָׁא מְקַדְשִׁין לִיהּ,
דְכַתִּיב וְהִתְקַדְשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יי'.

כְּתִיב וַיִּמְעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, וּמָה עַל דָּא גָרִים אָדָם
מִיִּתָּהּ בְּעֵלְמָא, מֵאן דְאַחֲזִי עוֹבְדָא אַחֲרָא דְלֹא
אַצְטְרִיךְ, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. שׁוֹר וְחַמּוֹר אוֹכַחן.
מִסְטָרָא דָּא אַקְרִי שׁוֹר, וּמִסְטָרָא דָּא אַקְרִי חַמּוֹר, וְעַל
דָּא כְּתִיב (דְּבָרִים כב) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחַמּוֹר יַחְדָּו. לֹא
תַעֲבִיד עֲרֻבוּבֵיָא פְּחָדָא, בְּגִין דְאַתְעַר לְאַתְחַבְרָא סְטָרָא
אַחֲרָא פְּחָדָא, לְאַבְאֲשָׁא עֵלְמָא. וּמֵאן דְפִרִישׁ לֹון, אִסְגִּי
שְׁלֵמָא בְּעֵלְמָא. אוּף הָכָא, מֵאן דְפִרִישׁ לֹון בְּהַהוּא גְוונָא
כְּמָה דְאַמְרוּ, דְלֹא אֲשַׁתְּכַח שׁוּעַ (דף פ"ז ע"א) טוּוֹי וְנוֹז פְּחָדָא,

הַאִי בַר נֶשׁ אֲסַגִּי שְׁלֵמָא עֲלֶיהָ, וְעַל כָּל עֲלֵמָא.
 קַרְבְּנָא דִּקְיָן הָוֵה פְּשְׁתִּים, וְקַרְבְּנָא דְהַבֵּל הָוֵה צְמֶר,
 לֹא דָא כְּדָא, וְלֹא דָא כְּדָא. רְזָא דִּמְלָה, קִין
 כְּלָאִים הָוֵה, עֲרַבּוּבִיא דִּלָּא אֲצִטְרִיד, סְטְרָא אַחְרָא,
 דִּלָּא זִינָא דְחָוָה וְאָדָם. וְקוּרְבַנְיָה מִהָוֵה סְטְרָא קָא
 אֲתִיא. הַבֵּל מְזִינָא חֲדָא דְאָדָם וְחָוָה. וּבְמַעְהָא דְחָוָה
 אֲתַחֲבְרוּ אֱלִין תְּרִין סְטְרִין. וּבְגִין דְאֲתַחֲבְרוּ כְּחֲדָא, לָא
 אֲתִיא מִנֵּיהוּ תּוֹעֲלָתָא לְעֵלְמָא, וְאֲתַאבִּידוּ.

וְעַד יוֹמָא דִּין, סְטְרָא דִּלְהוֹן קִימָא. וּמֵאן דְאֲחֻזֵי גְרַמִּיָּה
 בְּעוּבְדָא דְחַבּוּרָא דָא, אֲתַעַר עֲלֶיהָ אֵינּוֹן סְטְרִין
 כְּחֲדָא, וַיְכִיל לְאֲתַזְקָא, וְשָׂאֲרֵי עֲלוּי רוּחָא אַחְרָא, דִּלָּא
 אֲצִטְרִיד. וַיִּשְׂרָאֵל בְּעָאן לְאֲתַעֲרָא עֲלֵיהוּ רוּחָא קְדִישָׁא
 לְמַהוּי קְדִישִׁין, לְאֲשַׁתְּכַחַא בְּשֵׁלְמָא, בְּעֵלְמָא דִּין
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי.

כְּתִיב (ויקרא ו) **וּלְבַשׁ הַפֶּהֶן מְדוּ בַד וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל**
בְּשָׂרוֹ (ובבבבט בד יחגור) **אִמְאֵי אֲקָרִי בַד, יַחֲדָאֵי. בְּגִין**
דִּלָּא בְּעֵי לְחַבְרָא לְהֵאֵי פְּשְׁתִּים בְּאַחְרָא, וְעַל דָּא לָא
כְּתִיב מְדוּ פְּשְׁתִּים, אֶלָּא בַד יַחֲדָאֵה.

וְכַהֲנָא אִמְאֵי אִיהוּ בְּעֵי לְאֲתַחְזָא בְּהֵאֵי. אֶלָּא אֱלִין
מְאִנֵּי בַד, בְּעֵי לְאֲתַחְזָא בְּהוּ עַל מְזַבַּח הָעוֹלָה,
כַּד הָוֵה מִפְּנֵי קְטָרָא (ס"א קטמא) **דְּדִשְׁנָא דְעוֹלָה, דְּהֵא עוֹלָה**

מִסְטָרָא דְעִבּוּדָה זָרָה וְהִתְהוֹרָא בִישָׁא קָא אַתְיָא. וּבְגִין
כְּךָ, בְּעֵי לְאַתְחִזָּא בְּהוּ בְלַחֲוֵיִיהוּ, וְלֹא בְעֶרְבוּבִיא כְּמָה
דְּאִמְרוּן, בְּגִין דִּיתְכַּפֵּר לִיָּה לְבַר נֶשׁ כָּל אֵינּוֹן חוּבִין
דְּאַתְיִין מִהֵהוּא סְטָרָא.

וְכַד עָיִיל לְמִקְדָּשָׁא, אֲתֵר דְשְׁלִימוֹ אֲשֶׁתְכַח, וְכָל אֵינּוֹן
פּוֹלְחֵי דְשְׁלִימוֹתָא, אֵיךְ עַל גַּב דְּאַתְחַבְּרוּ, לִית לָן
בְּהָ, כְּמָה דְאִמְרוּן בְּצִיצִית, בְּגִין דְתַמָּן אֲשֶׁתְכַחוּ וְאַתְחַבְּרוּ
כָּל אֵינּוֹן זַיִינִין דְלְעִילָא, וְכָל אֵינּוֹן מֵאֵי מִקְדָּשָׁא,
מִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ כְּמָה זַיִינִין מְשַׁנִּיין דָּא מִן דָּא, וְכִלְהוּ
אַתְכִּלִּילוּ תַמָּן כְּגוּוֹנָא דְלְעִילָא. וְזַפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לְהוּ אורִייתָא דְקְשׁוּט, אורִייתָא
דְמֵהִימְנוּתָא, וְרִיחַם לְהוּ מְכָל שְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עִבּוּדָה
זָרָה, דְכַתִּיב, (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אִמֵּר יי'.

פֶּתַח רַבִּי חִיָּא אֲבַתְרִיהּ וְאִמֵּר, כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ
וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכָל וּגּו'. וּבִשְׁנָה הַרְבִּיעִית יִהְיֶה
כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ הַלּוּלִים לַיי'. כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, הָא
אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא, אֲבַל תָּא חֲזִי, דְהָא אֵילָנָא לָא עָבִיד
פִּירִין, אֲלֹא בְּאַרְעָא. וְאַרְעָא אֲפִיק לְהוֹן, וְאַחֲזִי הֵהוּא
אֵיבָא לְעֵלְמָא. וְאַרְעָא לָא עֲבָדָא פִּירִין אֲלֹא מִגּו חֵילָא
אַחֲרָא דְעֵלְהָ. כְּמָה דְנוּקְבָא לָא עֲבָדָא פִּירִין, אֲלֹא מִגּו
חֵילָא דְדְכּוּרָא.

וְהָיָה אִיבָא, לָא אֲשַׁתְּלִים בְּאֲשַׁלְמוּתָא, עַד תְּלַת שְׁנִין.
 וְחִילָא לָא אֲתַפְקְדָא עָלֵיהּ לְעִילָא עַד דְּאֲשַׁתְּלִים.
 בְּתַר דְּאֲשַׁתְּלִים אֲתַפְקְדָא עָלֵיהּ חִילָא וְאַרְעָא אֲתַתְּקַנַּת
 בֵּיהּ. דְּהָא עַד תְּלַת שְׁנִין אַרְעָא לָא אֲתַתְּקַנַּת בֵּיהּ וְלָא
 אֲשַׁתְּלִימַת (ס"א אַתְּבַסְמַת) (נ"א אַסְתַּכְּמַת) עֲמִיהּ. בְּתַר

דְּאֲשַׁתְּלִים וְאֲתַתְּקַנּוּ כַּחְדָּא כְּדִין הוּא שְׁלִימוּתָא.
 תָּא חֲזִי, נּוֹקְבָא, עַד תְּלַת זְמָנִין דְּאֲתַעֲבְרָא, אִיבָא
 דְּמַעָהָא לָא אֲשַׁתְּלִים. בְּתַר ג' עִידוּאָן, נּוֹקְבָא
 אֲתַתְּקַנַּת בְּהָהוּא אִיבָא, וְאַסְתַּכְּמוּ כַּחְדָּא. כְּדִין הָהוּא
 אִיבָא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא, וְשִׁפִּירוּ דְּכֻלָּא. בְּתַר דְּנַפְקַ, עַד ג'
 שְׁנִין לָא אֵית לֵיהּ חִילָא לְעִילָא, דְּהָא כְּדִין אֲשַׁתְּלִים
 בְּשׁוּלָא דִּילֵיהּ. לְוִי אֲתַרְעֵי מַכְלָא, תְּלִיתָאָה לְאַמִּיהּ,
 דְּאֲתַתְּקַנַּת בֵּיהּ, וְאַסְתַּכְּמַת ס"א (וְאַתְּבַסְמַת) בְּהַדִּיהּ.

בְּתַר ג' שְׁנִין, אֲתַפְקְדַת עָלֵיהּ (ס"א אַתְּפַקְדַּ עָלֶהּ) חִילָא עֲלָאָה
 לְעִילָא. וּבְשָׁנָה הָרְבִיעִית, יְהִיָּה כָּל פְּרִיו קֹדֶשׁ
 הַלְוִלִים. מֵאֵי קֹדֶשׁ הַלְוִלִים. תּוֹשְׁבְחָן, לְשִׁבְחָא לֵיהּ
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד הַכָּא. מִכָּאן וְאֵילָךְ רְזָא דְּמַלְאָה,
 דְּבְשָׁנָה (דף פ"ז ע"ב) הָרְבִיעִית מְזֻדְּוֹגַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהַלְוִלָא חַד אֲשַׁתְּכַח. דְּכַתִּיב קֹדֶשׁ
 הַלְוִלִים, הַלְוִלָא וְחַדוּהָ בְּזִמְנָא (ס"א בְּזוּגָא) חֲדָא.

מֵאֵי שָׁנָה (הָרְבִיעִית) דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתַנִּינָן, שָׁנָה

הַרְבִּיעִית, דָּא כְּנֻסְתַּ יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי קַיִמָּא רְבִיעָא
 לְכוּרְסִיָּא, וְכָלָא חַד, דְּהָא כְּדִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 מְזִדְּיוּג בְּהַ בְּכְנֻסְתַּ יִשְׂרָאֵל, וְכְדִין הִיא קְדֻשָׁא, וְהַלּוּלָא
 קְדִישָׁא אֲשֶׁתְּכַח, (וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדוּוּג בְּהַדָּה) וְכְדִין חֵיילִין
 אֲתַמְנֵן עַל עֲלָמָא, עַל כָּל מַלְּהָ וּמַלְּהָ פְּדָקָא חֲזִי לִיה
 מִכָּאן וְלַהֲלָאָה מִתְּבַרְכָּאן כְּלָהוּ, וְשָׂאֲרֵי לְמִיכַל, דְּהָא
 כְּלָהוּ בְּשִׁלְמוּתָא דְּכָלָא, בְּשִׁלְמוּתָא דְּעִילָא וְתַתָּא.

וְעַד לָא אֲשֶׁתְּלִים בְּכָלָא מִתַּתָּא וּמֵעִילָא, אֲסִיר לְמִיכַל
 מִנִּיהַ. וּמֵאֵן דְּאֲכִיל מִנִּיהַ, כְּמֵאֵן דְּלִית לִיה חוּלְקָא
 בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְכְנֻסְתַּ יִשְׂרָאֵל, דְּהָא הֵהוּא אֵיבָא
 בְּלָא רְשׁוּתָא עֲלָאָה קְדִישָׁא קַיִמָּא, דְּלָא שָׂאֲרֵי עֲלִיה
 עַד דִּישֶׁתְּלִים. וּבְלָא רְשׁוּתָא. תַּתָּאָה, דְּהָא לָא אֲסִתְּכַמַּת
 (ס"א אֲתַבְּסַמַּת) חֵילָא דְּאֲרַעָא בֵּיהַ. וְהֵהוּא דְּאֲכִיל מִנִּיהַ, אַחֲזִי
 גְּרַמִּיהַ דְּלִית לִיה חוּלְקָא לְעִילָא וְתַתָּא, וְאִי בְּרִיךְ עֲלִיהַ,
 בְּרַכָּה לְבִטְלָה הוּא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד כְּעַן לָא
 שְׂרִיא עֲלוּי, וְלִית בֵּיהַ חוּלְקָא. רַחֲמָנָא לִישׁוּבִינָן מֵאֵינוּן
 דְּלָא מְשַׁגְּיחִין לִיקְרָא דְּמֵאֲרִיהוּן.

זְכָאִין אֵינוּן צְדִיקֵיָּא בְּעֲלָמָא דִּין, וּבְעֲלָמָא דְּאֲתִי,
 עֲלִייהוּ כְּתִיב (משלי ד) וְאֲרַח צְדִיקִים כְּאֹר נֹוֹגַה.
 בְּגִין דְּבַהֲהוּא זְמָנָא, יִסְתַּלַּק חוּיָא דְּשְׂרִיא בְּנוֹקְבָא
 בְּקַדְמִיתָא, וְיִיתִי דְּכוּרָא לְמִשְׂרֵי בְּאֲתַרִּיהַ פַּד בְּקַדְמִיתָא,

וְכֹלֵא יְהֵא שְׁלִים. תֵּאנָא בְּזִמְנָא דְזִכְאָה שְׁאֲרֵי בְּעֵלְמָא
וְכוּ' עַד צְדִיק פִּתְמַר יִפְרַח. (אמר המגיה המאמר הזה ימצאהו המעיין

בפרשת ויקרא דף י"ד ע"ב שורה כ"ד ומשלים דף י"ו ע"א שורה כ"ב)

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח קָרָא וְאָמַר, (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם.
הָא בְּכֻמָּה אֲתֵר אֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, וְכֹל הֵנִי קָרָאֵי
אַבְתְּרִיהָ. וְכֹל חַד וְחַד בְּאַתְגְּלִיָּא. אָבֵל הָאֵי קָרָא אֵית
לְאַתְעָרָא בֵּיהּ, דְּכִתִּיב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְגו'. מִפְּנֵי
שִׁיבָה, שִׁיבָה דְאֹרִייתָא סְתָם. תִּקּוּם, מִכָּאן דְּבַעֲי בַר נָשׁ
לְמִיקָם בְּקִיּוּמָא (מִכָּאן דְּבַעֲי בַר נָשׁ לְמִיקָם) מִקָּמֵי סֵפֶר תּוֹרָה, וְהָכִי
רַב הַמְּנוּנָא (ס"א י"סא) סָבָא, כִּד הָוֵה חֲמֵי סֵפֶר תּוֹרָה, הָוֵא
קָם מִקָּמֵיהּ, וְאָמַר מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם. (כִּד הָוֵה חֲמֵי חוּמְשׁ דְּאֹרִייתָא
הָוֵא קָם מִקָּמֵיהּ) (ס"א עבִיד לִיהּ הַדּוּרָא) (וְהוּי אָמַר וְהַדְרַת פְּנֵי זִקְן) כְּגִוּוֹנָא דָּא,
בַּעֲי בַר נָשׁ לְמִיקָם בְּקִיּוּמֵיהּ לְקָמֵיהּ דְּתַלְמִיד חֲכָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא (נ"א בְּדִיוֹקְנָא) קַדִּישָׁא עֲלָאָה. וְרַמּוּ
לְכַהֲנָא עֲלָאָה (ס"א וְהָכָא רַמְיָו לְעַתִּיקָא) קַדִּישָׁא עֲלָאָה, דְּכִתִּיב
וְהַדְרַת פְּנֵי זִקְן, דְּאִיהוּ בְּעֵלְמָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן
רַמּוּ לְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְרַמּוּ לְתוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה.

וְתוּ תַּנְיִנּוּ, הָאֵי קָרָא לְדַרְשָׁא הוּא דְאַתָּא, מִפְּנֵי שִׁיבָה
תִּקּוּם, כְּמָה דְאַתְעָרוּ בֵּיהּ חֲבַרְיָא, מִפְּנֵי שִׁיבָה
תִּקּוּם, אֲזַהֵר לִיהּ לְבַר נָשׁ, עַד לָא יִסְתַּלַּק בְּסִיבוֹתָא,
דִּיקּוּם בְּקִיּוּמָא טָבָא בְּעֵלְמָא, בְּגִין דְּדִין הוּא הַדּוּרָא